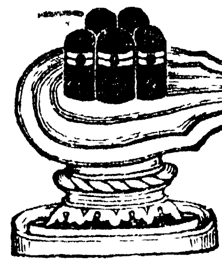
अथ श्री

यजुर्वेदीय त्रिकालसन्ध्या.

ગુજરાતી ટીકા સાથે.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે—બુકસેલર.

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

અમદાવાદ: શાહાપુર નવીપોળમાં શ્રી પ્રજાહિતાર્થ મુદ્રાલયમાં
પટેલ ડાહ્યાભાઇ દલપતરામે છાપ્યું.

પ્રત ૨૦૦૦ - દ્વિતીયાવૃત્તિ. સને ૧૯૧૧,

કીંમત ૦—૧—૦.

॥ अथ त्रिकालसन्ध्या ॥

अथ प्रातःसंध्याप्रयोगः॥ यथोक्तस्नानानन्तरं श्वेतं धौतं वस्त्रं परिधायोपवस्त्रं गृहीत्वानन्तरं कुशासने स्वस्तिकादौ वासनविधिना प्राङ्मुख उपविश्य पश्चात्संध्योपासनमारभेत् ॥ अथ भस्मधारणम् ॥ त्र्यम्बकंयजामहेसुगन्धिम्पुष्टिवर्द्धनम् ॥ उर्व्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ १ ॥

ॐ त्र्यायुषंजमदग्नेःकश्यपस्यत्र्यायुषम् ॥ यद्देवेषुत्र्यायुषं तन्नोऽअस्तुत्र्यायुषम् ॥ २ ॥

આ બે મંત્રો ભણી કપાલે, બન્ને હાથે, છાતીએ તથા નાભિએ એ પાંચ ઠેકાણે ભસ્મનાં ત્રિપુંડ્ર કરવાં.

॥ इति भस्मधारणम् ॥ अथ शिखाबन्धनं ॥ (मूलमंत्रेण)

ગાયત્રી મંત્ર ભણી શિખા બાંધવી.

रुद्राक्षधारणम् ॥ ॐ त्र्यंबकंयजामहेसुगन्धिपुष्टिवर्द्धनम् ॥ उर्व्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ३ ॥

આ મંત્ર ભણી રૂદ્રાક્ષની માલા કંઠે ધારણ કરવી પછી ચોવીસ નામ નીચે પ્રમાણે ભણવાં.

आचमनम् ॥ ॐ केशवाय नमः स्वाहा ॐ नारायणाय नमः

स्वाहा ॐ माधवाय नम स्वाहा' इत्याचम्य ॥ ॐ गोविंदाय नमः ॐ विष्णवे नमः ॐ मधुसूदनाय नमः ॐ त्रिविक्रमाय नमः ॐ वामनाय नमः ॐ श्रीधराय नमः ॐ हृषीकेशाय नमः ॐ पद्मनाभायन मः ॐ दामोदराय नमः ॐ संकर्षणाय नमः ॐ वासुदेवाय नमः ॐ प्रद्युम्नाय नमः ॐ अनिरुद्धाय नमः ॐ पुरुषोत्तमाय- नमः ॐ अधोक्षजाय नमः ॐ नारसिंहाय नमः ॐ अच्युताय नमः ॐ जनार्दनाय नमः ॐ उपेन्द्राय नमः ॐ हरये नमः ॐ श्रीकृष्णाय नमः

ત્રણવાર આચમન કરી બાકીનાં નામ ભણી જવાં.

प्रणवपूर्वकद्वादशाक्षरीमहामंत्रस्य परब्रह्मऋषिः । परमात्मा देवता । दैवी गायत्री छन्दः । सप्तानां व्याहृतीनां विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजगौतमात्रिवसिष्ठकश्यपा ऋषयः । अग्निवायुसूर्यबृहस्पतिवरुणेन्द्रविश्वेदेवादेवताः । गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपंक्तित्रिष्टुब्जगत्यश्छन्दांसि । तत्सवितुरित्यस्य विश्वामित्र ऋषिः । सविता देवता गायत्रीछन्दः। तथा च । आपोज्योतिरित्यस्य प्रजापतिर्ऋषिः। ब्रह्माग्निवायुसूर्या देवताःयजुश्छन्द। सर्वेषां प्राणायामे विनियोगः॥ આટલું બોલી પાણી મુકવું અને પછી "ॐ नमो भगवते वासुदेवाय"

આ મંત્ર ભણી હાથમાં જળ લઈ માથા પછવાડે ફેરવી તરભાણામાં મૂકીપ્રાણાયામ નીચેના મંત્રથી કરવા.

प्राणायामः ॥ ओंभूः ओंभुवः ओंस्वः ओंमहः ओंजनः ओंतपः ओंसत्यं ओंतत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधीमहि । धियोयोनः प्रचोदयात् ॥ ओंआपोज्योतीरसोमृतंब्रह्मभूर्भुवःस्वरोम् ॥

આ પ્રમાણે ત્રણ પ્રાણાયામ કરવા પ્રથમ ટચલી અને ટચલી આંગળીની જોડેની આંગળીવડે ડાબી નાસિકા ડબાવી જમણીથી પવન ભરી મંત્ર ભણવો પછી જમણી તરફનું નસકોરૂં અંગુઠાવડે દબાવી ભરેલો પવન સ્થિર રાખી મંત્ર ભણવો પછી ડાબી તરફનું નસકોરૂં આંગળીઓ ઉપાડી ખુલ્લું કરવું અને રૂંધેલો પવન ધીમે ધીમે કાઢી મંત્ર ભણવો એ પ્રમાણે ત્રણ પ્રાણાયામ કરવા.

हृदिपवित्रकरणम् ॥ ॐ विष्णुर्विष्णुः ॐ वाक्वाक् ॐ प्राणः प्राणः ॐ चक्षुःचक्षुः ॐ श्रोत्रंश्रोत्रं ॐ नाभिःॐ हृदयं ॐ कंठः ॐ मुखं ॐ शिरः ॐ शिखा ॐ बाहुभ्यांयशोबलम् ॥ ॐ विष्णु-र्वाक्वाक् મંત્ર ભણી નાક આગળ હાથ અડકાડવો. (**प्राणः प्राणः**) આ મંત્ર ભણી મુખ આગળ (**चक्षुः चक्षुः**) બંને આંખોએ (**श्रोत्रंश्रोत्रं**) બન્ને કાને હાથ અડકાડવો (**नाभिः**) નાભિએ **हृदयं** આ મંત્ર ભણી છાતીએ **ॐकंठः** ગલે (**मुखं**)

મોઢે (शिरः) માથે હાથ અડકાડવો. (ॐशिखा) આ મંત્ર ભણી ચોટલીએ (बाहुभ्यांयशोबलम्) આ મંત્ર ભણી બંને હાથોએ સ્પર્શ કરવો ॐ **अपवित्रइत्यस्यवामदेवऋषिः अनुष्टुप् छंदः । विष्णुर्देवताहृदिपवित्रकरणेविनियोगः ॥**

આ પ્રમાણે ભણી આચમની ભરી પાણી તરભાણામાં મુકવું પછી મંત્ર ભણવો,

पवित्रमंत्रः ॥ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोपि वा ॥ यः स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं सबाह्याभ्यन्तरः शुचिः ॥ ६ ॥

આ મંત્રવડે ડાબા હાથમાં જલ લઇ જમણા હાથવડે શરીરે માર્જન કરી શુદ્ધ થવું.

भूप्रार्थना ॥ पृथिवीत्यस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः सुतलं छंदः । कूर्मो देवता आसने विनियोगः ॥

આ પ્રમાણે ભણી આચમનીનું પાણી તરભાણામાં મુકવું.

पृथिवि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता । त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ ४ ॥

આ મંત્ર ભણી હાથમાં જળ લઇ આસન ઉપર છાંટવું જેથી આસન પવિત્ર થાય છે.

अथ भूतशुद्धिः ॥ अपसर्पंतु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थि-

ता: ॥ ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ॥४॥ अपक्रामंतु भूतानि पिशाचाः सर्वतोदिशम् ॥ सर्वेषामविरोधेन सन्ध्याकर्म समारभे ॥४॥

આ મંત્ર ભણી ડાબો પગ ત્રણ વખત પૃથ્વીપર ઠોકવો પછી નીચે મુજબ સંકલ્પ કરવો.

संकल्पः ॥ अद्येत्यादिममोपात्तदुरितक्षयार्थं ब्रह्मावाप्तये प्रातः संध्योपासनमहं करिष्ये ॥

આ પ્રમાણે સંકલ્પ કરી આચમનીનું પાણી તરભાણામાં મુકવું.

मार्जनं ॥ ॐ भूः पुनातु ॐ भुवः पुनातु ॐ स्वः पुनातु ॐ महः पुनातु ॐ जनः पुनातु ॐ तपः पुनातु ॐ सत्यं पुनातु ॐ तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधीमहि । धियोयोनःप्रचोदयात् । सर्वं पुनातु ।

(ॐभूः पुनातु) આ મંત્ર ભણી માથે પાણી છાંટવું એટલે માર્જન કરવું.

(ॐभुवः पुनातु) બન્ને નેત્રોને વિષે માર્જન કરવું.

(ॐ स्वः पुनातु) આ મંત્ર ભણી કંઠને વિષે.

(ॐ महः पुनातु) આ મંત્ર ભણી હૃદયે.

(ॐ जनः) આ મંત્રથી નાભિએ.
(ॐतपः) આ મંત્રથી બન્ને પગે.
(ॐ सत्यम्) આ મંત્ર ભણી ફરીથી માથે માર્જન કરવું
(ॐ खंब्रह्म पुनातु) સર્વે ઠેકાણે માર્જન કરવું.

अथ न्यासः। अंगुष्ठाग्रे तु गोविंदं ॐ तर्जन्यां च महीधरं॥ ॐ मध्यमायां हृषीकेशं ॐ अनामिकयां त्रिविक्रमम् ॐ कनिष्ठयां-न्यसेद्विविष्णुं ॐ करमध्ये तु माधवं ॐ करपृष्ठे हरिं विद्यन्मणिबन्धे जनार्दनम् ॥ ॐ भूः हृदयाय नमः ॐ भुवः शिरसे ॐ स्वः स्वाहा शिखायै वषट् ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं कवचायहुं ॐ भर्गोदेवस्यधीमहिनेत्रत्रयायवौषट् ॐ धियोयोनःप्रचोदयात् अस्त्रायफट् ॥ एवं करन्यासः।

(ॐभू०हृ०) આ મંત્ર ભણી છાતીએ જમણો હાથ અડકાડવો.
(ॐभुवः) માથે હાથ અડકાડવો.
(ॐस्वः) ચોટલીએ હાથ અડકાડવો.
(ॐतत्स०) આ મંત્ર ભણી જમણો હાથ ડાબે ખભે અને ડાબો હાથ જમણે ખભે અડકાડી અદબ વાળવી.
(ॐभ०) આંખોએ હાથ અડાડવો.
(ॐधियोयोनः) ચપટી વગાડતાં વગાડતાં માથા ઉપર હાથ ફેરવી તાળી પાડવી.

अथ प्रणवन्यासः। ॐअकारं नाभौ। ॐउकारं हृदये ॐमकारं मूर्ध्नि ।

(ॐअ०) આ મંત્ર ભણી નાભિએ હાથનો સ્પર્શ કરવો.

(ॐउ०) છાતીએ જમણા હાથનો સ્પર્શ કરવો (ॐम०) માથે

(ॐभूः०) આ મંત્ર ભણી બંને પગે જમણા હાથનો સ્પર્શ કરવો.

(ॐभुवः०) બંને ઢીંચણે (ॐस्वः) ઢીંચણના ઉપરના ભાગે (ॐमहः) પેટે (ॐजनः) ગલે (ॐतपः) મોઢે (ॐसत्यं) માથે જમણા હાથનો સ્પર્શ કરવો.

॥अथ अक्षरन्यासः॥ ॐतकारं पादांगुष्ठयोः ॐसकारं गुल्फयो. ॐ विकारं जंघयोः ॐ तुकारं जान्वोः ॐवकारं ऊर्वोः ॐरेकारं गुदे ॐ णिकारं लिंगे ॐ यकारं कट्यां ॐ भकारंनाभौ ॐ गोकारंउदरे ॐदेकारंस्तनयोः ॐ वकारं हृदये ॐ स्यकारंकंठे ॐ धिकारंमुखे ॐ मकारंताल्लुदेशे ॐ हिकारंनासिकाग्रे ॐ धिकारंनेत्रयोः ॐ योकारं भ्रुवोर्मध्ये ॐ द्वितीययोकारंललाटे ॐ नकारंपूर्वमुखे ॐ प्रकारंदक्षिणमुखे ॐ चोकारंपश्चिममुखे ॐ दकारंउत्तरमुखे ॐ याकारंमूर्ध्नि ॐ व्यजनतकारं व्यापकं सर्वतोन्यसेत् ।

(ॐत०) આ મંત્ર ભણી બન્ને પગને અંગુઠે હાથનોસ્પર્શ કરવો.

(ૐસ૦) બન્ને નળાની પાછલી સ્નાયુ ઉપર (ૐવિ૦) બન્ને ઝાંઘોએ (ૐતુ) બન્ને ઢીંચણે (ૐવ૦) ઢીંચણની ઉપરના ભાગે. (ૐરે૦) ગુદાએ (ૐણિ૦) લિંગે (ૐય૦) કેડે (ૐભ૦) ડુંટીએ (ૐગો૦) પેટ (ૐદે૦) બન્ને સ્તન ઉપર (ૐવ૦) છાતિએ (ૐસ્ય૦) ગલે (ૐધી૦) મોઢે (ૐમ૦) તાળવે (ૐહિ૦) નાકની ડાંડિએ (ૐધિ- કારં૦) બન્ને આંખોએ (ૐયો૦) બન્ને ભમરોની વચે (ૐ૦દ્વિ૦યો૦) કપાલે (ૐન૦) મુખના આગલા ભાગે (ૐપ્ર૦) માથાના જમણા કાન તરફના ભાગ ઉપર (ૐચો૦) માથાના પાછલા ભાગપર એટલે બોચીએ (ૐદ૦) માથાના ડાબા કાન તરફના ભાગ ઉપર (ૐયા૦) માથે (ૐય્યંजनं तकारं सर्वांगे०) આ મંત્ર ભણી સર્વે અંગે જમણા હાથનો સ્પર્શ કરવો ઉપર લખેલે ઠેકાણે તે તે મંત્ર બોલી તે તે જગોએ જમણો હાથ અડકાડવો.

अथ शिरोन्यासः ॥ ओं आपो गुह्ये । ओंज्योतिश्चक्षुषि । ओंरसोवक्के । ओं अमृतंजानुनि । ओंब्रह्महृदये ओंभूःपादयोः । ओंभुवःनाभौ ओंस्वः ललाटे । ओंकारंमूर्ध्नि ।

ૐઆ૦ મલસ્થાને જમણા હાથનો સ્પર્શ કરવો. ૐયો૦ આંખેએ ૐર૦ મોઢે ૐઅ૦ ઢીંચણે ૐબ્ર૦ છાતીએ ૐભૂઃ બન્ને પગે ૐભુ૦ ડુંટીએ સ્વ૦ કપાલે ૐकारंमूर्ध्नि० માથે

આ પ્રમાણે મંત્ર ભણી કૌંસમાં બતાવેલે સ્થળે હાથથી સ્પર્શ કરવો.

अथ आवाहनम् ॥ गायत्रीं त्र्यक्षरां बालां साक्षसूत्रकमण्डलुम् । रक्तवस्त्रां चतुर्हस्तां हंसवाहनसंस्थितां ॥ श्रीऋग्वेदकृतोत्संगां सर्वदेवनमस्कृतां ॥ ब्रह्माणीं ब्रह्मदेवत्यां ब्रह्मलोकनिवासिनीम् ॥ आवाहयाम्यहं देवी मायान्तींसूर्यमंडलात् ॥ आगच्छ वरदे देवि त्र्यक्षरे ब्रह्मवादिनि॥ गायत्रि छंदसां मातर्ब्रह्मयोनि नमोऽस्तुते ॥

આ મંત્રોવડે ગાયત્રીનું આવાહન કરવું.

अथ अंबुप्राशनं ॥ सूर्यश्चमेत्यस्य नारायण ऋषिः सूर्योदेवता अनुष्टुप्छंदः अंबुप्राशने विनियोगः ॥ सूर्यश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यःपापेभ्योरक्षन्ताम्यद्रात्र्यापापमकार्षंमनसावाचा हस्ताभ्यांपद्भ्यामुदरेणशिश्ना ।।रात्रिस्तदवलुम्पतुंयत्किञ्चिदुरितंमयिइदमहंमाममृतयौनौ ॥ सूर्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥ त्रतो द्विराचमनम् ॥

આ મંત્ર ભણી આચમન કરવું અને વળી केशवाय नमः આદિ મંત્રો ભણી બેવાર આચમન કરવું.

॥ अथ मार्जनम् ॥

आपोहिष्ठेतितिसृणांसिंधुद्वीपऋषिः ॥ आपो देवता ॥ गायत्री छंदः ॥ मार्जने विनियोगः ॥ आपोहिष्ठामयोभुवःतानऽऊर्जे-

दधातन ॥ महेरणायचक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसःतस्यभाजय-तेहनः ॥उशतीरिवमातरः ॥ तस्माऽअरंगमामवोः यस्यक्षयाय-जिन्वथ ॥ आपोजनयथाचनः ॥

આ મંત્રો ભણી ડાબા હાથમાં જળ લઇ જમણા હા-થથી શરીરપર છાંટી માર્જન કરવું.

अथजलावग्रहणम् ॥ ॐसुमित्रियादुर्मित्रिया इति द्वयोः ॥ प्रजापतिर्ऋषिः अनुष्टुप् छंदः आपो देवता जलावग्रहणे विनि-योगः॥ ॐसुमित्रियानऽआपओषधयःसन्तुदुर्मित्रियास्तस्मैसन्तु-योस्मान्द्वेष्टियञ्चवयंन्द्विष्मः ॥

આ મંત્ર ભણી હાથમાં જળ લઈ તરભાણામાં પછાડવું.

अथ अघमर्षणम् । द्रुपदादिवेत्यस्यकोकिलराजपुत्रऋषिः॥आपोदे-वता॥ अनुष्टुप्छन्दः । अघमर्षणे विनियोगः ॥ॐ द्रुपदादिवमुमुचा-नःस्विन्नःस्नातोमलादिवापूतम्पवित्रेणेवाज्यमापःशुन्धन्तुमैनसः॥

આ મંત્ર ભણી ડાબા હાથમાં જળ લઇ જમણો હાથ ઉપર ઢાંકવો.

पापपुरुषनिरसनम् । ऋतंच सत्यं चेत्यस्याघमर्षणऋषिः। भाव-वृत्तो देवता अनुष्टुप् छंदः पापपुरुष निरसनेविनियोगः। ऋतंच सत्यं चाभीद्धात्तपसोध्यजायताततोरात्र्यजायतततःसमुद्रोअ-र्णवः॥समुद्रादर्णवादधिसंवत्सरोऽअजायत अहोरात्राणिविदधद्विश्व-स्यमिषतोवशी॥सूर्याचंद्रमसौधाता यथापूर्वमकल्पयत्। दिवंचपृथिवीं

चान्तरिक्षमथोस्वः ॥

આ મંત્રથી પહેલું હાથમાં રાખેલું પાણી સુંઘીને ડાબી બાજુએ રેડવું.

अर्घ्यप्रदानम् ॥ ॐभूर्भुवः स्वरितिमहाव्याहृतीनांपरमेष्ठी प्रजापतिर्ऋषिः । अग्निवायुसूर्यदेवाताः गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्छन्दांसि । ॐतत्सवितुरित्यविश्वामित्रऋषिः सवितदेवता । गायत्रीछंदः अर्घ्यदाने विनियोगः ।

આ પ્રમાણે ભણી આચમનીમાં જળ લઇ તરભાણામાં મુકવું પછી.

ॐभूर्भुवः स्वः ॐतत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधीमहि । धियोयोनः प्रचोदयात् ॥

આ મંત્રવડે બન્ને હાથના સંપુટમાં પુષ્પગંધ અક્ષત વિગેરે યુકત જળ લઇ સૂર્યને ત્રણે અર્ઘ્ય આપવા.

अथ सूर्योपस्थानम्॥ॐ उद्वयमुदुत्यमिति द्वयोः प्रस्कण्व ऋषिः सूर्योदेवता। अनुष्टुप्छंदः । चित्रंदेवानामित्यस्य कुत्सांगिरसऋषिः सूर्यो देवता । त्रिष्टुप् छंदःतच्चक्षुरित्यस्य दध्यंङाथर्वण ऋषिः । सूर्यो देवता । उष्णिक्छंदः। सूर्योपस्थाने विनियोगः ॥ ॐउद्वयन्तमसस्परिस्वःपश्यन्तऽउत्तरम्॥देवन्देवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमम् ॥ ॐउदुत्यंजातवेदसन्देवंवहन्तिकेतवः॥ दृशेविश्वायसूर्यम्॥ चित्रंदेवानामुदगादनीकँचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः॥ आ-

माद्यावापृथिवीऽअन्तरिक्ष ँ सूर्य्यऽआत्मा जगतस्तस्थुषश्च॥ ॐतच्चक्षुर्देवहितम्पुरस्ताच्छुक्क्रमुच्चरत्। पश्येमशरदःशतञ्जीवेमशरदःशत ँ शृणुयामशरदःशतम्प्रब्रवामशरदःशतमदीनाःस्यामशरदःशतं भूयश्चशरदःशतात् ॥

આ મંત્રવડે સૂર્યનું ઉપસ્થાન કરવું.

अथ गायत्र्यावाहनम्॥ ॐतेजोसिशुक्क्रमस्यमृतमसिधामनामासि। प्रियन्देवानामनाधृष्टन्देवयजनमसि ।

આ મંત્ર ભણી આવાહન કરવું.

अथ गायत्र्युपस्थानं ॥ ॐगायत्र्यस्येकपदीद्विपदीत्रिपदीचतुष्पद्यपद्यसी। नहीपद्यसेनमस्तेतुरीयायदर्शतायपदायपरोरजसे सावदोम्।

આ મંત્રવડે ગાયત્રીનું ઉપસ્થાન કરવું.

अजरे अमरे चैव ब्रह्मयोनि नमोऽस्तु ते॥ ब्रह्मशापाद्विमुक्ता भव विश्वामित्रशापाद्विमुक्ता भव । वसिष्ठशापाद्विमुक्ता भव ॥

શાપ નિવારણ.

अथ मुद्राः॥ सुमुखं संपुटं चैव विततं विस्तरं तथा ॥ द्विमुखं त्रिमुखं चैव चतुः पंचमुखं तथा ॥ षण्मुखाधोमुखं चैव व्यापकाञ्जलिकं तथा॥ शकटं यमपाशं च ग्रन्थितं चोन्मुखोन्मुखं । प्रलंबं मुष्टिकं चैव मत्स्यः कूर्मो वराहकं ॥ सिंहाक्रान्तं महाक्रान्तं मुद्गरं पल्लवं तथा ॥

આ પ્રમાણે ચોવીશ મુદ્રાઓ છે આ મુદ્રા કોઈ શીખે-

લા બ્રાહ્મણ પાસે શીખવી કારણ કે તે બતાવવાનું સાધન થઇ શકે તેમ નથી.

॥गायत्रीजपः॥ प्रणवस्य ब्रह्माऋषिः परमात्मा देवता गायत्री छंदः व्याहृतीनां प्रजापतिर्ऋषिः अग्निवायुसूर्या देवताः गायत्री छन्दः ॥ सर्वपापक्षयार्थे गायत्रीमन्त्रजपे विनियोगः॥मंत्रः॥ ॐभूर्भुवःस्वः ॐतत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधीमही। धियोयोनःप्रचोदयात् ॐ॥

આ મંત્ર ૧૦૮ વાર જપવો પછી આઠ મુદ્રાઓ કરવી.

अथ मुद्राः। सुरभिर्ज्ञान वैराग्यं योनिः शंखोथ पंकजं॥ लिंगं निर्वाणकं चैव जपान्तेऽष्टौ प्रदर्शयेत् ॥

આ મુદ્રાઓ પણ કોઈ પાસે શીખા લેવી.

विसर्जनम् ॥ ॐदेवागातुविदोगातुंवित्वागातुमित।मनसस्पतऽइमंदेवयज्ञ॰स्वाहावातेधाः॥संकल्पः॥ अनेनप्रातःसंध्यांगभूतेनामुकसंख्याकेन॥ अथवा यथाशक्तिगायत्रीमन्त्रजपाख्येन कर्मणा श्रीभगवान् ब्रह्मस्वरूपी सूर्यनारायणः प्रीयतां नमम ॥ આ પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો.शिखामुक्तिः॥ब्रह्मपाशसहस्रेणरुद्रशूलशतेन च विष्णुचक्रसहस्रेण शिखामुक्तिं करोम्यहं॥इति प्रातःसन्ध्याप्रयोगः॥इति॥

આ મંત્ર ભણી શીખા મુકત કરવી.

अथ माध्यान्हसंध्याप्रयोगः॥ अद्येत्यादिममोपात्तदुरितक्षयार्थं रुद्रावाप्तयेमध्याह्नसन्ध्योपासनमहं करिष्ये ॥

આ પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો પછી.

अथ मार्जनम् ॥ आचमनम् पूर्ववत् (भूःपुनातु०)

આ મંત્રથી માર્જન કરવું.

आवाहनम्॥सावित्रीं युवतीं शुक्लां शुक्लवस्त्रां त्रिलोचनां॥त्रिशूलिनीं वृषारूढां रुद्ररूपेण संस्थिताम् ॥ रुद्राणींरुद्रदैवत्यां रुद्रलोकनिवासिनीम् ॥ कैलासविहितावासामायान्तीं रुद्रमंडलात् ॥ वरदां त्र्यक्षरां साक्षात् देवीमावाहयाम्यहं ॥ आगच्छ वरदे देवि त्र्यक्षरे रुद्रवादिनि ॥ गायत्रि छंदसां माता रुद्र योनि नमोस्तु ते॥ शेषं पूर्ववत् ॥

આ પ્રમાણે આવાહન કરવું શેષ પુર્વવત્ કરવું.

ओंआपःपुनन्तुपृथिवींपृथिवीपूतापुनातुमां पूनंतुब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मपूतापुनातुमाम् ॥ यदुच्छिष्टमभोज्यंच ॥ यद्वादुश्चरितंममसर्वंपुनन्तुमामापोसतांचप्रतिग्रहᳫंस्वाहा॥शेषंपूर्ववत् ॥

આ મંત્રથી જલ પ્રાશન કરી બાકી પ્રાતઃસંધ્યા પ્રમાણે કરી એક અર્ઘ્ય આપવો.

अनेनमध्यान्हसंध्यांगभूतेनअष्टोत्तरशतगायत्रीजपकृतेन भगवान् श्रीरुद्रस्वरूपी सविता प्रीयतां न मम ॥ शेषं पूर्ववत् ॥

આ પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો બાકીનું પ્રાતઃસંધ્યા પ્રમાણે ॥ ૨ ॥

॥ इति माध्यान्हसंध्या समाप्ता ॥

अथ सायंसंध्याप्रयोगः॥ आचमनं पूर्ववत्॥ अद्येत्यादिममो दुरितक्षयार्थं विष्णुप्रीतये सायं संध्योपासनमहं करिष्ये.

આ પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો બાકીનું પ્રાતઃસંધ્ય માણે કરવું.

अथ आवाहनम् ॥ वृद्धां सरस्वतीं कृष्णां पीतवस्त्रां चतुर्भुजां शंखचक्रगदापद्महस्तां गरुडवाहिनीं ॥ वैष्णवीं वैष्णुदैवत्यां लोकनिवासिनीं॥ आवाहयाम्यहं देवीमायान्तीं विष्णुपण्ड आगच्छ वरदे देवि त्र्यक्षरे विष्णुवादिनि ॥ सरस्वति छंदस विष्णुयोनि नमोस्तु ते शेषं पूर्ववत् ॥

આ પ્રમાણે આવાહન બાકીનું પ્રાતઃસંધ્યાવત્ પછી આચમન નીચેના મંત્રથી.

आचमनम् ॥ अग्निश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यःपापेभ्योरक्षन्तांयदन्हापापमकार्षंमनसावाचाहस्ताभ्यांपद्भ्यामुदरेणशिश्नाअहस्तदवलुंपतुयत्किंचिद्दुरितंमयिइदमहमाममृतयोनौसत्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥

આ મંત્ર ભણી આચમન કરવું બાકીનું પેહેલા પ્રમાણે કરી ગાયત્રીમંત્ર ભણી ત્રણ અર્ઘ્ય આપવા પછી મુદ્રા વિગેરે કરવી.

संकल्पः ॥ अनेन सायंसंध्यांगभूतेनाष्टोत्तरशतगायत्रीजपकृतेन श्रीविष्णुरूपी सविता देवताप्रीयतां न मम ॥ शेषं पूर्ववत् ॥

આ પ્રમાણે સંકલ્પ કરી બાકીનું પ્રથમ પ્રમાણે.

॥ इति सायंसंध्या ॥